

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE CULTURA CLÁSICA

CURSO 2021-2022

CPI CERNADAS DE CASTRO - LOUSAME

INDICE

1. Introducción e contextualización.....	3
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	6
3. Relación de estándares de aprendizaxe avaliados da área que formarán parte dos perfís competenciais.....	12
4. Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliada.....	16
- Obxectivos e contidos desenvolvidos	
- Temporalización	
- Grao mínimo de consecución para superar a materia	
- Procedementos e instrumentos de avaliación	
5. Concrecións metodolóxicas da materia.....	28
6. Materiais e recursos didácticos.....	30
7. Criterios de cualificación e promoción do alumnado.....	31
8. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación de materias pendentes.....	33
9. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.....	34
10. Deseño de avaliación inicial (considerando as conclusións principais dos informes individualizados elaborados á finalización do curso 2019/2020) e medidas a adoptar en función dos resultados.....	35
11. Medidas de atención á diversidade e dificultades derivadas da fenda dixital.....	36
12. Concreción dos elementos transversais en cada curso.....	38
13. Actividades complementarias e extraescolares do departamento.....	41
14. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora.....	42

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

MARCO LEGAL DE REFERENCIA

- Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa.
- Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato.
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da ESO e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Resolución do 27 de xullo de 2015, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Resolución do 15 de xullo de 2016, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Resolución do 20 de xullo de 2017, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento, no curso académico 2017/18, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.

CONSIDERACIÓNS PREVIAS

A materia de Cultura Clásica ten como obxectivo primordial achegar o alumnado ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico, sociopolítico e lingüístico, de xeito que poida tomar conciencia da influencia, o mantemento e a presenza destes aspectos na cultura occidental, e comprender a súa identidade cultural, así como as manifestacións que a definen.

A través de Cultura Clásica preténdese iniciar o alumnado nun exercicio de reflexión e análise sobre as bases en que descansan realidades moi importantes da nosa cultura, confrontándoas co que coñecemos como legado clásico: un patrimonio común que debe ser considerado irrenunciable para os cidadáns e as cidadás de Europa.

De acordo con esta formulación, o currículo básico da materia articúlase en bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes: o ámbito lingüístico e o non lingüístico.

O ámbito lingüístico oriéntase fundamentalmente a analizar a relación de parentesco entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso, pártese do concepto de familia lingüística, centrando a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín e da que se deriva unha boa parte das linguas modernas. O estudo da orixe e a evolución da familia lingüística indoeuropea acompáñase coa descrición do marco histórico e xeográfico onde ten lugar a devandita evolución. En relación con este aspecto, inclúese un percorrido a través da orixe e a evolución da escritura e a súa diversidade de sistemas e alfabetos. Préstase especial atención ao importantísimo papel que o latín e o grego xogaron na configuración das linguas modernas, en especial na composición culta e na formación do léxico. O obxectivo último da materia de Cultura Clásica neste ámbito, será permitir ao alumnado afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta mesma como elemento esencial para a comunicación e a adquisición de coñecementos.

No ámbito non lingüístico englobase o resto dos bloques propostos: xeografía, historia, mitoloxía, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, e literatura. Todos eles irán enfocados a iniciar o alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura grecorromana, de xeito que a través do seu estudo sexa quen de analizar e comprender os trazos comúns e os que son diversos, valorar a herdanza clásica e respectar o patrimonio cultural da humanidade. Para sentar as bases deste estudo pártese da necesidade de coñecer o marco xeográfico e histórico en que se desenvolveron as civilizacións grega e romana ao longo do tempo, orixe da civilización occidental. O estudo das relixións grega e romana presta atención ás manifestacións máis significativas da relixiosidade oficial, os cultos públicos e privados, as manifestacións deportivas relacionadas, as festividades relixiosas e os valores culturais asociados a ela. Dentro deste apartado sitúase o capítulo da mitoloxía, no que se aborda a construción do imaxinario colectivo europeo, grazas ás narracións míticas e lendarias, o mundo dos deuses e dos heroes, e o seu mantemento na cultura contemporánea.

Especial atención merecen as manifestacións artísticas que nos legaron as civilizacións grega e romana, que serviron e serven de modelo a moitas das producións actuais. Entre elas cómpre salientar, por unha banda, as relativas ás artes plásticas, concretamente á arquitectura, á escultura e ás artes decorativas, e, pola outra, á literatura, cuxa configuración en xéneros determina toda a nosa tradición literaria, grazas ao acervo de temas, tópicos e recursos estilísticos empregados polos seus autores e polas súas autoras.

Dedícase un apartado á sociedade e á vida cotiá, dentro do cal se tratan aspectos como a organización política e social do mundo grecorromano, as clases sociais, a vida pública e privada, e os valores cívicos que se transmitiron á cultura occidental.

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que utiliza. Non obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital. A procura de información guiada polo profesorado facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento. Nesta liña, tamén hai que salientar a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender, xa que o alumnado está iniciándose na selección, na avaliación, na comprensión e na produción de información cada vez máis complexa. A perseveranza, os hábitos de estudo, a autonomía e o traballo en equipo son capacidades que se poden afianzar neste capítulo.

A descuberta da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables.

Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio desde o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico.

A aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e expresión culturais, xa que un dos obxectivos principais da materia é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade.

A materia de Cultura Clásica pode significar para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento sistemático, en moitos casos o único, á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética.

A materia de Cultura Clásica, que este ano se vai impartir en 3º ESO en dúas sesións semanais e a 8 alumnos de 1º ESO A e B, non ten departamento propio, senón que queda incluído no de Música, xa que un profesor do citado departamento será quen actúe como docente: Pablo Mato Collazo.

En todos os bloques de contidos, a pretensión fundamental é posibilitar ao alumnado un achegamento específico á nosa herdanza clásica, manifestación por excelencia da cultura da que procedemos. Razón pola cal vai implícito o estudo inescusable do mantemento do legado clásico na actualidade, co que se pretende analizar todos os elementos desta herdanza clásica que continúan a ser referentes na nosa cultura. Debido ao carácter de optatividade da materia de Cultura Clásica, é necesario ter en conta a flexibilidade na adecuación dos contidos ás características dos centros docentes e ao alumnado que escolla esta opción, de xeito que o seu currículo debe ter a apertura propia das materias específicas.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Na área de Cultura Clásica incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia en comunicación lingüística (CCL)

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que utiliza. Non

obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A aprendizaxe da materia contribúe á adquisición e traballo desta competencia coa lectura e comprensión de fontes escritas, coa elaboración e análise de textos, coas exposicións orais sobre diversos temas, coa utilización dun vocabulario moi amplo ao ter que manexar termos que proveñen do grego e do latín principalmente. Ademais, o alumno poderá afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e para a adquisición de coñecementos.

Adestrar os descritores indicados garántenos unha maior comprensión por parte do alumnado, o que nos leva a un coñecemento profundo e a adquirir con gran destreza aquilo que nos propoñemos.

Os descritores que priorizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para darlle un mellor uso.

Competencia dixital (CD)

A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital.

Esta materia contribúe a esta competencia posto que a súa dimensión histórica e cultural favorece que o alumnado utilice as novas tecnoloxías para seleccionar de forma adecuada diversas

fontes de información, analízalas e interprétalas, valorar a súa validez e fiabilidade e traballar de xeito colaborador sobre os materiais seleccionados. Ademais, tamén fomenta a presentación de traballos en soporte dixital e favorece o desenvolvemento das habilidades necesarias para a súa exposición de forma autónoma que lles permita chegar a conclusións novas e resolver situacións de forma orixinal, sentíndose autores e protagonistas dos resultados e conclusións obtidos.

Para iso, neste área traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Empregar varias fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Competencia de aprender a aprender (CAA)

O estudo desta materia contribúe a que o alumno sexa consciente de que ao longo da historia da humanidade o home sempre estivo a aprender e baseou a aprendizaxe nos coñecementos anteriores. Esta competencia supón ter ferramentas que faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e saber prever e adaptarse aos cambios que se producen cunha actitude positiva.

Os descritores que adestraremos son:

- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Xestionar os recursos e motivacións persoais a favor da aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Esta competencia adquirese ao entender a civilización grega e romana como creadoras dos dereitos e deberes dos individuos e os grupos e dos mecanismos que aseguran a súa participación na vida pública. O estudo desta materia desenvolve no alumnado actitudes de cidadáns activos e comprometidos mediante a comprensión do noso pasado, o estudo da configuración social e política, os acontecementos máis destacados da súa historia, o seu concepto de ocio e de traballo e a influencia que todo iso tivo na configuración da sociedade actual en todas as súas dimensións. A tolerancia, a capacidade de respectar as diferenzas e o diálogo como base dos acordos son algunhas das destrezas que o alumnado tamén adquire grazas ao papel mediador de Grecia e de Roma.

Os descritores que adestraremos son os seguintes:

- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer a riqueza que supón a diversidade de opinións e ideas.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Respectar os distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnología (CMCCT)

A aprendizaxe da Cultura Clásica vai contribuír ao desenvolvemento desta competencia na medida que axuda a coñecer a orixe da matemática moderna, xa que moitos dos principios e teoremas que se empregan actualmente foron desenvolvidos polos matemáticos gregos. Tamén moitas das ciencias tiveron o seu primeiro desenvolvemento na Antigüidade, como a xeografía, a zooloxía, a botánica ou a astronomía. Ademais, o coñecemento de étimos grecolatinos presentes na linguaxe matemática axuda a mellorar a comprensión de conceptos, enunciados e outros contidos científicos e matemáticos.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Xerar criterios persoais en torno á visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).

Competencia en conciencia e expresión cultural (CCEC)

Por medio da Cultura Clásica o alumnado aprende a apreciar manifestacións culturais e artísticas en xeral (literatura, pintura, escultura, arquitectura, dereito, institucións políticas, historia, filosofía...); a valorar feitos culturais, como a mitoloxía ou a relixión, que forman parte da tradición da nosa civilización; a recoñecer o concepto da estética e a beleza; a ampliar a súa visión do mundo con visitas a museos e exposicións, co coñecemento doutras linguas e outras culturas, co teatro, a ópera, a música, etc. Todo iso contribúe, sen dúbida, á adquisición desta competencia.

A materia de Cultura Clásica pode significar para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis

inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética.

Para iso, neste área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e do cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

Competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Esta materia contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal na medida que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Os descritores que adestraremos son:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- Dar prioridade á consecución de obxectivos de grupo fronte a intereses persoais.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

3. RELACIÓN DE ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA AREA QUE FORMARÁN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS

Os estándares de aprendizaxe avaliados para a materia de Cultura Clásica son os seguintes:

- CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.
- CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.
- CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.
- CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais feitos asociados a cada unha delas.
- CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.
- CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen feitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información.
- CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.
- CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.
- CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.
- CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.
- CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.

- CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.
- CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.
- CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.
- CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.
- CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.
- CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.
- CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.
- CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.
- CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.
- CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.
- CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.
- CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.
- CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.

- CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.
- CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.
- CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.
- CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.
- CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.
- CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen.
- CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.
- CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.
- CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.
- CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
- CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.
- CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.
- CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.
- CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.

- CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.
- CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.
- CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.
- CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.
- CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.
- CCB6.12.1. Nomea aos autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE

Presentamos as actividades de aprendizaxe asociadas a cada bloque de contido de cada materia e nivel, indicando tamén a temporalización prevista segundo as unidades didácticas e o trimestre no que se teñen planificado impartir.

Materia	Bloque	Obx	Contidos	Actividades de aprendizaxe	Temp
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 1. Xeografía	f,p	B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.	<ul style="list-style-type: none"> -Observación e identificación de diferentes elementos xeográficos de Grecia nun mapa. -Identificación e definición de diversos aspectos xeográficos de Grecia. -Busca de información e situación de topónimos nun mapa de Grecia. -Observación e identificación de diferentes elementos xeográficos de Italia nun mapa. - Identificación e definición de diversos aspectos xeográficos de Italia. -Traballo sobre a relación entre a xeografía e a historia de Atenas. -Ampliación e busca de información sobre o contexto xeográfico das cidades de Atenas e Esparta. -Análise e opinión sobre as semellanzas e diferenzas da Xeografía grega e a española. -Actividades interactivas sobre a xeografía de Grecia, co fin de situar diversos elementos xeográficos nun mapa interactivo. -Ampliación e busca de información sobre as vías de comunicación para os romanos e o seu influxo na expansión romana . -Comprensión e interpretación de textos sobre o concepto do campo na antiga Roma e na actualidade. -Actividade de comprensión, análise e valoración sobre texto informativo da xeografía de Roma. - Ampliación e busca de información sobre os volcáns de Italia e a súa relación coa arqueoloxía e a mitoloxía. - Actividades interactivas sobre a xeografía de Italia, co fin de situar diversos elementos xeográficos nun mapa interactivo. 	Unidade 2 (1º trimestre)

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 2. Historia	e,o	B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.	-Actividade sobre un vídeo sobre a civilización minoica. -Actividade videográfica sobre a civilización micénica. -Actividade sobre situación de feitos históricos gregos nun eixe cronolóxico (Actividade interactiva). -Actividade sobre as formas de goberno de Roma (Actividade interactiva).	Unidade 2 (1º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 2. Historia	f,e,g,o	B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.	-Actividade sobre un texto de Solón. -Elaboración dun traballo sobre a guerra do Peloponeso. -Ordenación nun eixe cronolóxico dos principais períodos da historia de Grecia. -Actividade sobre as etapas da historia de Grecia nun eixe cronolóxico. -Actividade sobre o esquema conceptual da historia de Grecia (Realización dun esquema). -Interpretación dos mapas de Grecia, das súas colonizacións e do imperio de Alexandre Magno. -Relación cronolóxica das distintas etapas da historia de Roma. -Actividade sobre un texto informativo dos reis de Roma. -Actividade de datos e gráficos sobre as guerras púnicas. -Actividade sobre as etapas da historia de Roma nun eixe cronolóxico. -Actividade sobre a expansión do Imperio romano (actividade imaxe-mapa). -Busca de información sobre emperadores romanos. -Actividade sobre o esquema conceptual da historia de Roma.	Unidade 2 (1º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 2. Historia	o,p	B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.	-Aprendizaxe de termos relacionados coas formas de goberno na historia de Grecia. -Repaso da historia de Grecia e relación coa actualidade. -Actividade de identificación e interpretación sobre un mapa dos países ribeiráns do Mediterráneo. -Actividades sobre elementos históricos gregos e romanos e o seu influxo no mundo moderno. -Coñecemento da presenza da cultura romana en España. Valoración e respecto do legado romano no noso país e na nosa comunidade.	Unidade 2 (1º trimestre)

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 3. Mitoloxía	b	B3.1. O panteón grego e romano.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividade sobre os deuses do panteón grecorromano (Esquema e principais atributos). -Actividade sobre a relación entre o panteón grego e o romano (Relacionar as columnas). -Actividade sobre a identificación dos deuses olímpicos e romanos (Recoñecer e distinguir os deuses a través dunha ilustración), -Actividade sobre a repartición do mundo entre os deuses olímpicos (Lectura dun texto complementario) -Lectura dun fragmento da Ilíada e identificación dos deuses da guerra. 	Unidade 8 (2º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 3. Mitoloxía	e,a,b,o	B3.2. Mitos grecolatinos. Os heroes.	<ul style="list-style-type: none"> -Lectura de texto para diferenciar entre mito e heore. -Actividade sobre Cástor e Pólux. 	Unidade 8 (2º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 3. Mitoloxía	l,o	B3.3. Relixión grega.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividade para coñecer a diferenza entre mito e relixión. -Actividade sobre os aspectos básicos da relixión grega. -Actividade sobre a diferenza entre un culto público e un privado. -Actividade sobre o santuario de Delfos (Busca de información e exposición oral). -Actividade sobre os santuarios máis importantes de Grecia e os oráculos. 	Unidade 8 (2º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 3. Mitoloxía	b	B3.4. Relixión romana: culto público e privado.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividade sobre a relación do home romano coa divindade. -Actividade sobre os aspectos da relixiosidade romana e as súas manifestacións (Lectura dun texto de Valerio Máximo). -Actividade sobre os cultos familiares (Esquema sobre a diferenza entre lares,manes e penates). -Actividade sobre quen dirixía os cultos e rituais en Roma (Estudo sobre a figura do pontífice máximo e as súas funcións). -Actividade sobre os cultos místéricos en Roma (Busca de información sobre unha lista de deuses dada). -Actividade sobre as vestais (Visionado e comentario dunha imaxe) -Actividades sobre a reacción de Roma ante os cristiáns. 	Unidade 8 (2º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 4. Arte	l,b	B4.1. Fundamentos da arte clásica.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividades de lectura, identificación e comprensión de textos e busca de información sobre os principais fundamentos da arte clásica. 	Unidade 10 (3º trimestre)

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 4. Arte	j	B4.2. Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividade de traballo de aplicación de competencias con textos sobre os que se propoñen actividades e reflexións en relación co Partenón e a conservación do patrimonio arquitectónico e artístico. -Actividades sobre as ordes arquitectónicas gregas. -Realización de esquema dos contidos do apartado da unidade. -Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade. -Actividades de ampliación de coñecementos sobre a arquitectura e as ordes arquitectónicas e os templos gregos e romanos. 	Unidade 10 (3º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 4. Arte	j	B4.3. Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas.	<ul style="list-style-type: none"> -Realización de esquema dos contidos da microunidade. -Actividade sobre imaxes en relación coa escultura grega. -Actividade interactiva sobre a escultura clásica. -Actividade sobre o esquema conceptual da arte clásica. -Actividades con imaxes sobre a escultura romana. -Actividade de ampliación de coñecementos sobre a escultura grega e os relevos do <i>Ara Pacis</i> romana. 	Unidade 10 (3º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 4. Arte	l,o	B4.4. Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas.	<ul style="list-style-type: none"> -Esquema conceptual das principais obras públicas romanas: termas, acuedutos... -Texto do libro "Roma" e xogo sobre a importancia da rede de calzadas romanas. 	Unidade 5 (2º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 4. Arte	e,o	B4.5. Herdanza clásica no patrimonio artístico.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividades de ampliación de coñecementos sobre monumentos da Hispania romana. -Actividade interactiva sobre vestixios romanos. -Actividades de desenvolvemento competencias sobre imaxes. -Actividade de desenvolvemento de competencias sobre a enxeñaría romana en Hispania. -Actividade sobre vestixios romanos do ámbito (Erario romano e foro romano). -Actividades sobre un texto xornalístico en relación coa situación dos mármores do Partenón e os fondos artísticos de museos que foron traídos doutros países. 	Unidade 10 (3º trimestre) Unidade 12 (3º trimestre)

<p>Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso</p>	<p>Bloque 5. Sociedade e vida cotiá</p>	<p>a</p>	<p>B5.1. Organización política en Grecia e en Roma.</p>	<p>-Realización de esquema dos contidos da microunidade.</p> <p>-Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade (preguntas directas de teoría).</p> <p>-Actividade informativa sobre os políticos que contribuíron á instauración da democracia: Dracón, Solón, Pisístrato, Clístenes e Pericles .</p> <p>-Actividade de audio sobre un fragmento do Discurso de Pericles recollido na obra de Tucídides.</p> <p>-Actividades sobre textos en relación con personaxes que contribuíron á democracia en Atenas.</p> <p>-Actividade sobre un esquema que presenta as características, semellanzas e diferenzas entre a democracia ateniense e as democracias modernas.</p> <p>-Traballo sobre un texto de Solón en relación coa situación política de Atenas.</p> <p>-Reflexión e debate sobre o tipo de democracia en Atenas e a democracia do noso país.</p> <p>-Actividades de léxico sobre denominacións de diversas institucións políticas.</p> <p>-Actividade sobre o esquema conceptual das clases sociais e o Goberno en Grecia.</p> <p>-Actividades de debate e opinión sobre os sistemas de elección de cargos públicos en Atenas.</p> <p>-Actividade de debate e opinión sobre a permanencia e reelección de cargos políticos.</p> <p>-Actividade videográfica sobre Roma.</p> <p>-Actividade sobre o esquema conceptual das institucións de goberno en Roma.</p> <p>-Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade.</p> <p>-Actividade sobre as institucións da democracia ateniense e as da república romana.</p> <p>-Actividade sobre o significado de termos políticos romanos.</p> <p>-Actividade sobre a vestimenta dos maxistrados.</p> <p>-Actividade de consolidación sobre as institucións de goberno romanas.</p> <p>-Actividade sobre esquema do <i>cursus honorum</i>.</p> <p>-Actividade de consolidación sobre maxistraturas..</p> <p>-Actividade sobre textos en relación coas maxistraturas desempeñadas por Xulio César (Lectura do texto).</p>	<p>Unidade 3 (1º trimestre)</p> <p>Unidade 4 (1º trimestre)</p>
---	---	----------	---	---	---

<p>Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso</p>	<p>Bloque 5. Sociedade e vida cotiá</p>	<p>g,h,o</p>	<p>B5.2. Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais.</p>	<p>-Actividades de análise e opinión sobre os dereitos e deberes das clases sociais en Atenas. -Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade . -Debate sobre a orixe do voto feminino. -Actividade de traballo con textos complementarios. Textos de Aristóteles sobre os que se propoñen actividades e reflexións en torno á desigualdade social en Grecia . -Actividades sobre un texto de Aristóteles sobre a escravitude. -Actividade sobre o texto (Completa a túa aprendizaxe). -Actividade sobre esquema da clasificación das clases sociais en Atenas e en Esparta. -Actividade sobre o esquema conceptual das clases sociais e o Goberno en Grecia. -Realización de esquema dos contidos da microunidade . -Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade. -Actividade sobre a definición das clases sociais en Roma. -Actividade sobre o esquema conceptual das clases sociais en Roma. -Actividade sobre o esquema da clasificación das clases sociais en Roma. -Actividade interactiva sobre as clases sociais en Roma. -Actividades de análise e opinión sobre as clases sociais en Roma e na actualidade. -Actividades de ampliación de información sobre a escravitude e a súa abolición.</p>	<p>Unidade 3 (1º trimestre)) Unidade 4 (1º trimestre))</p>
---	---	--------------	--	--	---

<p>Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso</p>	<p>Bloque 5. Sociedade e vida cotiá</p>	<p>c,o</p>	<p>B5.3. A familia en Grecia e Roma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Realización de esquema dos contidos da microunidade. -Actividade sobre o esquema conceptual das etapas da vida en Grecia e en Roma. -Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade. -Actividades de análise e opinión sobre o recoñecemento dos fillos, os nomes familiares de muller na Antigüidade e os símbolos de identificación de xénero. -Actividade interactiva. Verdadeiro ou falso en torno ao nacemento en Grecia e en Roma. -Actividades de ampliación sobre a denominación dos fillos.. -Actividade interactiva. <i>praenomen/nomen/cognomen</i>. -Actividade sobre fotos de infancia e xoguetes dos nenos na antiga Grecia. -Actividade sobre o esquema conceptual das etapas da vida en Grecia e en Roma. -Actividade sobre un esquema. Etapas da educación grega. -Actividade sobre un texto de Plutarco en torno á misoxinia. - Actividade sobre un texto da <i>Medea</i> de Eurípides. -Actividades sobre textos de autores antigos en relación co papel e a valoración da muller. -Comprensión lectora. Espazos de liberdade. -Actividade sobre a figura da matrona romana. -Actividades sobre o papel da muller en Roma a través da historia de Virxinia. -Actividade de análise e de opinión sobre o matrimonio en Grecia e en Roma. -Actividade videográfica sobre o matrimonio, nacemento e morte. 	<p>Unidade 6 (2º trimestre)</p>
---	---	------------	--	--	---------------------------------

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 5. Sociedade e vida cotiá	k	B5.4. Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo.	<ul style="list-style-type: none"> -Realización de esquema dos contidos da microunidade -Actividades de consolidación sobre os contidos da microunidade. -Actividade <i>Traballa coa imaxe</i> sobre a casa grega. -Actividade de traballo sobre as características da casa grega e a casa romana. -Actividades de identificación de elementos herdados da casa romana. -Actividade videográfica cun percorrido pola casa romana. -Actividade do libro <i>Roma</i> para coñecer mellor a casa romana. -Actividade de imaxes sobre diferentes estancias da casa romana. -Actividade de traballo de aplicación de competencias con textos sobre os que se propoñen actividades e reflexións en relación co aproveitamento do tempo de cada día. -Actividade interactiva. Un día en Grecia e en Roma. -Actividade sobre o esquema conceptual da vida cotiá (A xornada). -Actividade de parangón entre a vida diaria en Grecia e en Roma e na actualidade. -Actividade de parangón entre os usos gastronómicos dos romanos e os actuais. -Actividade interactiva. A gastronomía grecorromana. -Actividade de comprensión lectora. Convite ao banquete e Petronio e o tempo: dous textos complementarios. -Actividades sobre un texto de Petronio acerca da preparación dun banquete romano. -Actividade sobre o esquema conceptual da vida cotiá (Gastronomía). -Actividades sobre un texto de Marcial sobre o convite a un banquete. -Actividade de comparación sobre a importancia da indumentaria na Antigüidade e na actualidade. -Actividade interactiva. Adiviña a palabra escondida. -Actividades sobre un texto de Marcial, <i>Epigramas</i> acerca da estética masculina. -Actividade en Internet. Vestimenta grecorromana. -Actividade sobre o esquema conceptual da vida cotiá (Vestido). -Actividades sobre as semellanzas entre a xornada de gregos e romanos e a actualidade. -Actividade sobre as semellanzas e diferenzas da gastronomía de gregos e romanos e a actualidade. 	Unidade 7 (2º trimestre)
--	----------------------------------	---	---	--	--------------------------

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 5. Sociedade e vida cotiá	d,m	B5.5. Espectáculos públicos en Grecia e Roma.	<ul style="list-style-type: none"> -Realización dun esquema dos contidos da unidade. -Actividades de consolidación sobre os contidos da unidade. -Actividades sobre os Xogos Olímpicos modernos. -Actividade sobre un texto de Xenófanes de Colofón sobre a importancia para a cidade de contar con vencedores olímpicos. -Actividade sobre o esquema conceptual en relación co deporte e o ocio en Grecia e en Roma. -Actividades sobre as probas dos xogos da Antigüidade e os modernos Xogos Olímpicos. -Actividade de comprensión textual sobre un texto de Pausanias en relación cos beneficios do deporte. -Actividade informativa sobre o regulamento dos Xogos Olímpicos antigos e modernos. -Actividade sobre imaxes. A evolución dos xogos a través de imaxes actuais. -Actividades sobre a carreira de Maratón. -Actividade interactiva sobre o nome das distintas probas olímpicas da Antigüidade. -Actividades sobre o salto de lonxitude. -Actividades sobre as probas dos Xogos Olímpicos modernos. -Actividade sobre as probas dos Xogos Olímpicos na Antigüidade e os modernos. -Actividade de análise e opinión sobre as probas de carreiras que se celebraban nos circos. -Actividades sobre a expresión latina <i>panem et circenses</i>. -Actividade interactiva. Partes do anfiteatro [LD. Microunidade 4]. -Actividade sobre o esquema conceptual en relación co deporte e os espectáculos en Grecia e en Roma. -Actividade de ampliación de coñecementos sobre os anfiteatros. -Actividades sobre un texto de Xuvenal sobre o ambiente que se vivía nun anfiteatro. -Actividade de ampliación sobre os gladiadores e o seu armamento. -Actividade de ampliación de información sobre tipos de gladiadores. -Actividade de análise e opinión sobre as loitas de gladiadores e outras loitas dos anfiteatros. -Actividade interactiva sobre os xogos e espectáculos. -Actividades sobre a pervivencia dos Xogos Olímpicos. -Actividades sobre a pervivencia da organización dos Xogos Olímpicos. -Actividades sobre a pervivencia das probas dos xogos Olímpicos. -Actividades sobre a pervivencia das carreiras de carros no circo. -Actividades sobre un texto de Xenófanes de Colofón en torno á importancia para unha cidade de contar con vencedores olímpicos. 	Unidade 9 (3º trimestre)
--	----------------------------------	-----	---	---	--------------------------

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	e	B6.1. Historia da escritura. Signos e materiais.	<ul style="list-style-type: none"> -Elaboración dun esquema sobre os soportes, materiais e instrumentos de escritura. -Coñecemento dos tipos e soportes dos sistemas de escritura. -Actividade sobre unha inscrición moderna e a vixencia de soportes como a pedra e o metal na actualidade. -Dedución das achegas positivas da escritura á sociedade. -Actividade sobre os soportes dixitais da escritura. -Actividade sobre a imaxe de distintos tipos de escritura. -Actividade sobre os distintos sistemas de escritura a través de imaxes e textos. 	Unidade 1 (1º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	e, f	B6.2. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividade sobre helenismos cos formantes de escritura fenicia e novas tecnoloxías (mensaxes de móvil, etc.). -Coñecemento dos distintos alfabetos a través do tempo. Análise de fortalezas e debilidades de cada código escrito. - Actividade sobre letras do alfabeto grego usadas habitualmente en diversos ámbitos. -Actividade sobre o coñecemento das grafías gregas. -Actividade sobre o texto <i>A pedra Rosetta</i>. -Actividade sobre os principais alfabetos a través de imaxes dos catro máis importantes. -Actividade sobre o esquema conceptual das escrituras do mundo. -Actividade interactiva sobre o mapa dos alfabetos. 	Unidade 1 (1º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	f,o,p	B6.3. As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas.	<ul style="list-style-type: none"> -Busca de información sobre as distintas familias de linguas e a súa distribución polo mundo. -Actividade de comprensión, análise e valoración sobre o texto informativo do método comparativo e exemplos . -Actividade sobre esquema da clasificación das linguas. -Traballo en grupo para a realización dunha actividade sobre as distintas linguas existentes no mundo. -Actividades interactivas sobre as linguas de Europa, co fin de situar os distintos grupos lingüísticos indoeuropeos nun mapa interactivo. -Coñecemento da riqueza e a diversidade lingüística no mundo. -Observación e comprensión dos mapas das migracións indoeuropeas e da distribución das linguas indoeuropeas e non indoeuropeas no continente europeo. -Actividades sobre un texto das orixes da teoría indoeuropea. -Actividade de observación e análise sobre as migracións indoeuropeas a través de diversos mapas de Europa, as súas consecuencias e o nacemento de novos grupos lingüísticos. -Debate sobre a orixe das linguas. -Actividades sobre textos en relación coa percepción da orixe da linguaxe na Antigüidade 	Unidade 1 (1º trimestre)

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	l,o,p	B6.4. As linguas romances.	<ul style="list-style-type: none"> -O proceso de romanización da península ibérica e a extensión do latín. -Actividades de comprensión do mapa das linguas faladas en España. -Actividades de comprensión do mapa das linguas romances faladas en Europa. -Valoración do latín como lingua transmisora de cultura e instrumento de cohesión. -Actividades sobre a supervivencia do éuscaro como única lingua prerrománica peninsular. -Actividade de identificación de palabras nun código. -Actividade de comprensión, análise e valoración sobre texto informativo do latín clásico e o latín vulgar e exemplos de ambos os dous. 	Unidade 1 (1º trimestre)
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	h,o,p	B6.5. Composición e derivación culta de orixe grega e latina.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividades sobre elementos lingüísticos herdados do grego e do latín. -Actividade sobre helenismos cos distintos formantes. -Actividade sobre latinismos con distintos formantes. 	Todoo curso
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	e,o,p	B6.6. Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	<ul style="list-style-type: none"> -Realización de esquema conceptual sobre os contidos da microunidade. -Consolidación dos conceptos da microunidade. -Actividade de formación de compostos. -Actividade de busca de información sobre latinismos de uso frecuente na lingua actual (Traballo de grupo). 	Todoo curso
curCultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	f,l,o,p	B6.7. Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán.	<ul style="list-style-type: none"> -Esquema das principais regras de evolución fonética. -Actividade con etimos latinos e exposición do resultado galego, castelán e incluso catalán. 	Todoo curso
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	f	B6.8. Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica.	-Actividade de recoñecemento de termos gregos e latinos en distintas palabras galegas (Traballo grupal)	Todoo curso
Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	h,o,p	B6.9. Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas.	<ul style="list-style-type: none"> -Actividades sobre elementos lingüísticos herdados do grego e do latín. -Debate na aula. 	Unidade 1 (1º trimestre)

Cultura Clásica. 1º ciclo de ESO. 3º curso	Bloque 6. Lingua e literatura	j	B6.10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais.	<ul style="list-style-type: none"> -Coñecemento e explicación dos autores e obras máis importantes da épica grega (Preguntas varias). - Coñecemento e explicación dos autores e obras máis importantes da épica latina (Preguntas varias). -Exposición dos aspectos básicos dos heroes épicos. -Coñecemento de la <i>Iliada</i>. -Coñecemento da <i>Eneida</i>. -Coñecemento e explicación das características da lírica. -Actividade sobre o coñecemento e explicación dos autores e obras máis importantes da lírica grega. (Versos de Safo e Píndaro) -Actividade sobre o coñecemento e explicación dos autores e obras máis importantes da lírica latina (Versos de Catulo). -Coñecemento e explicación dos autores e obras máis importantes da poesía bucólica. -Explicación das características do teatro en Grecia. -Coñecemento e explicación das características da traxedia en Grecia e dos seus autores máis importantes (fragmento de Edipo Rey). -Coñecemento e explicación das características da traxedia en Roma e dos seus autores máis importantes (Séneca). -Coñecemento e explicación das características da comedia en Grecia. -Esquema e identificación dos autores máis importantes e das súas obras máis significativas. -Coñecemento e explicación das características da comedia en Roma. (Texto de Euclión). -Coñecemento e explicación doutros xéneros en verso, como a sátira e o epigrama (Textos de Marcial). -Coñecemento e explicación das obras e dos autores máis importantes da historiografía grega. -Coñecemento das obras e dos autores máis importantes da historiografía latina (texto de Suetonio). -Coñecemento e explicación dos autores máis importantes da oratoria grecolatina (Discursos de Cicerón). -Coñecemento e enumeración doutros xéneros en prosa no mundo grecolatino (novela, fábula, biografías) cos seus autores máis significativos. -Actividades de lectura, identificación e comprensión de textos e busca de información sobre Sócrates. -Actividade sobre Orfeo. -Actividade sobre Nerón. 	Unidade 11 (3º trimestre)
--	-------------------------------	---	---	---	---------------------------

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA MATERIA

Traballar de xeito competencial na aula supón un cambio metodolóxico importante; o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado e o alumno ou alumna adquire un maior grao de protagonismo.

En concreto, na área de **Cultura Clásica**:

Necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman a estrutura da materia. Se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de **adestramento individual e traballo reflexivo** de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o **traballo en grupo colaborador** achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a **teoría das intelixencias múltiples** facilita que todos os alumnos poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área de Cultura Clásica é indispensable a **vinculación a contextos reais**, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

Cómpre, xa que logo, conseguir a motivación intrínseca. Esta motivación supón un reforzo da autoestima, unha mellora do autoconceito e unha boa interacción na aula. Os defectos nestes tres aspectos repercuten nos problemas de motivación.

- **Avaliación formativa e tratamento dos erros.** É importante facer uso da avaliación formativa, que nos dea información cualitativa sobre o proceso educativo e cómpre ter en conta que se aprende cos erros e dos erros. Os erros poden afectar en maior ou menor

medida á consecución dos obxectivos, entendidos como capacidades. Podemos falar en primeiro lugar dos erros propriamente ditos e dos descoidos. Non podemos esixir a perfección. E nunca se debe esquecer que os erros poden estar provocados por defectos no proceso de ensino.

Non é preciso sermos exhaustivos na análise dos erros, malia que nalgúns momentos do curso sexa necesario. Entre os mecanismos de superación das deficiencias detectadas cómpre potenciar a autocorrección do alumno ou alumna. É consonte co principio didáctico da autonomía da aprendizaxe. O seu desenvolvemento permite crear mecanismos de autocontrol da aprendizaxe.

- **Importancia dos procedementos e estratexias da aprendizaxe.** A variedade de actividades é fundamental para conquistar unha aprendizaxe. Ademais, non podemos esquecer o carácter gradual e é mester unha ordenación das actividades so este criterio: do máis sinxelo e doado ao máis complexo e difícil.

Outros procedementos salientables son os relacionados coa **comparación lingüística** e cultural. O traballo de grupos de palabras de varias linguas axuda moito a coñecer as igualdades e diferenzas entre as linguas clásicas e as modernas (neolatinas ou doutra procedencia). As igualdades estreitan os elos históricos e culturais entre o mundo antigo e o actual. Son un elemento do noso carácter integrador. As diferenzas discriminan e clarifican as características propias de cada idioma.

As actividades lúdicas son abondo motivadoras, aínda que é necesario saber dosificalas e tamén aplicalas nun contexto didáctico cuns obxectivos concretos.

Os aspectos máis salientables da nosa proposta vanse resumir no seguinte:

- ✓ Facilitar o acceso de todo o mundo á educación común, coas medidas necesarias de atención á diversidade.
- ✓ Atender os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado.
- ✓ Favorecer a capacidade de aprender por si mesmos e promover o traballo en equipo.
- ✓ Procurar a adquisición e o desenvolvemento das competencias básicas, axeitando o seu logro progresivo ás características do alumnado do curso e da materia.

- ✓ Predispór e reforzar o hábito de lectura con textos seleccionados a tal fin.
- ✓ Desenvolver a comprensión lectora e a expresión oral e escrita.
- ✓ Incidir, asemade, na comunicación audiovisual e no uso das tecnoloxías da información e da comunicación.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Tendo en conta os aspectos da nosa programación (obxectivos, contidos, estándares de aprendizaxe, a metodoloxía...), o profesor considerou axeitada a elección dos materiais que ofrece Edicións Anaya.

O alumnado dispón, polo tanto, do libro **Cultura Clásica, Anaya** (Primeiro ciclo ESO)

Ademais diso, empregárase outro tipo de material didáctico, velaquí unha mostra del:

- Blog do Departamento de Lingua e Literatura Galega e do Equipo de Dinaminación Lingüística (Blogdasilva).
- Documentais en DVD, sobre os aspectos máis salientables da Historia e da cultura latinas e gregas.
- Películas relacionadas cos aspectos culturais a tratar.
- Ordenadores da aula de informática
- Fotocopias.
- Dicionarios de todo tipo: das diferentes linguas modernas e clásicas, e etimolóxicos.
- Libro de lectura: *Historia de Roma*, de Indro Montanelli.
- Libro de lectura: *Mitos gregos* de Maria Angiledou.
- Prensa escrita.
- Textos clásicos (en latín, galego e/ou castelán ou bilingües).
- Textos especializados científicos e técnicos.

O material básico para o traballo na aula será o libro de texto, pero para completar certos temas, profundar en coñecementos que presenten maior dificultade ou preparar traballos monográficos o profesor proporcionará aos alumnos outros materiais e recursos didácticos, tanto en soporte físico (manuais, enciclopedias, dicionarios, atlas, etc.) como audiovisual (proxección de mapas, esquemas, infografías, imaxes e vídeos), pois contamos con proxector e conexión a internet na aula. Entre eses materiais tamén pode haber lecturas breves, de autores antigos e modernos, sobre o mundo clásico, con actividades complementarias. Para consultas e realización de traballos utilizaremos os recursos que nos proporciona a biblioteca e internet. Tamén estamos utilizando cada vez máis a aula virtual, como banco de recursos de ampliación e reforzo, e en ocasións como lugar onde realizar as tarefas.

De toda esta variedade de recursos e materiais didácticos, procuraremos escoller os máis axeitados a cada tema, segundo a oportunidade, o interese do alumnado e o tempo dispoñible. Esperamos conseguir así unha maior motivación nos alumnos e que ao mesmo tempo aprendan a utilizar fontes de información variadas e a ter autonomía no traballo.

7. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

Coa finalidade de conxugar o traballo cos coñecementos, en cada avaliación a cualificación da materia axustarase á seguinte proporción:

- a) Exame ----- 50%
- b) Tarefas básicas: traballo diario (10%) + fichas (10%) + caderno (10%) ----- 30%
- c) Tarefas complementarias: unha lectura e/ou traballo e/ou proxecto ----- 15%
- d) Actitude ----- 5%
- e) Traballo voluntario (de ser o caso) ----- Sube ata 1 punto

Se nunha avaliación non se realizasen tarefas complementarias, a porcentaxe correspondente repartiríase entre as tarefas básicas e o exame.

Os alumnos estarán informados de como, cando e sobre que van ser avaliados, así como das cualificacións obtidas por cada concepto. Considerarase superada a avaliación cando se obteña unha

cualificación igual ou superior a 5 sobre 10. Tanto nos exames coma nos traballos prestarase especial atención á expresión e serán penalizados aqueles que presenten un número elevado de erros léxicos, morfosintácticos ou ortográficos.

A recuperación dunha avaliación suspensa efectuarase mediante un exame durante a 1ª quincena da avaliación seguinte, e que comprenderá os mesmos contidos que a avaliación suspensa. Antes da avaliación final do curso haberá unha proba de recuperación global para aqueles alumnos que teñan máis de unha avaliación suspensa ou que tendo unha non acaden unha media de 5. Tamén poderán realizar esta proba os que desexen mellorar a súa cualificación.

A cualificación final na convocatoria ordinaria será a media aritmética das tres avaliacións, que deberá chegar ao 5 para aprobar a materia, coa posibilidade dunha proba de recuperación das avaliacións suspensas. Nesa nota final, se o profesor o estimase convinte, poderase sumar ata 1 punto máis atendendo ao traballo individual e á actitude amosados ao longo do curso. Preténdese así premiar aos alumnos que poñen máis interese, participación e atención. Polo mesmo, un alumno cun comportamento oposto ao indicado poderá ter un desconto de ata 1 punto na nota final.

Na convocatoria extraordinaria a avaliación consistirá nun exame sobre os contidos mínimos. O alumno recibirá a nota acadada nese exame, redondeada a un número enteiro segundo a forma usual de redondeo. Considerarase aprobada cunha cualificación mínima de 4,5 sobre 10.

Debido ao peso na cualificación do traballo diario na aula, hai que ter en conta a posibilidade dunha avaliación diferente para os alumnos que falten a clase máis dun 20% das sesións do trimestre ou do curso. Neste caso, ó non estarmos en disposición de realizar unha avaliación continua, serán avaliados de acordo cos seguintes criterios e instrumentos: exame (70%), outras tarefas -lecturas, traballos, etc.- (20%) e actitude (5%). Se as faltas de asistencia e/ou a negativa a realizar as tarefas encomendadas fixesen imposible avaliar os traballos ou a actitude, as porcentaxes destes sumaríanse á do exame.

A utilización de medios deshonestos na realización de exames, tarefas, etc., tanto en beneficio propio como alleo, terá como consecuencia a nulidade dos mesmos para o alumno ou alumnos implicados, quedando ó arbitrio do profesor a repetición da proba ou tarefa de que se trate.

8. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES.

Durante o curso sempre hai alumnos e alumnas que por diversas causas van afastándose da marcha xeral. Isto conleva que pouco a pouco vaian abandonando o seu interese pola materia e, como consecuencia, diminuindo o seu rendemento. Para todos aqueles alumnos e alumnas que teñan problemas en asimilar determinados conceptos ou en aplicar determinados procedementos, tense pensado realizar:

- Follas personalizadas, onde aparezan actividades que reforcen os conceptos ou procedementos que foran mal asimilados.
- Seguimento en clases de afondamento, se os horarios o permiten (aproveitamento de recreos ou horas de garda).
- Tratamento individualizado en cada caso, a fin de conseguir os obxectivos xerais.
- Seguimento diario do alumnado con dificultades.
- Non comparar o alumno/a co grupo.
- Pequenas adaptacións no caso de ser preciso.
- Para o alumnado que amose problemas na asimilación dos diversos contidos, hanse de preparar exercicios de dificultade graduada para os temas lingüísticos e léxicos; para os temas culturais esixiránselle a realización de lecturas breves e esquemas destes, sempre acompañadas da axuda do profesor.
- Mentres se realizan estas actividades de recuperación, aqueles alumnos e alumnas que xa acadaran satisfactoriamente os contidos propostos realizarán tarefas preparadas de antemán para afondar neles, como realización de pequenos traballos de investigación na Biblioteca ou en Internet sobre temas culturais, traducións ou lecturas complementarias e ampliación de léxico da propia lingua relacionado co tema, mediante dicionarios ou textos axeitados.

Os criterios de avaliación para estes alumnos serán os que marca a lei para o nivel do que se avalíen. Se ben a situación destes alumnos ten peculiaridades propias, na medida do posible axustarémonos ás directrices marcadas para a avaliación dos demais alumnos da ESO.

No tocante aos criterios de cualificación, a puntuación final terá en conta:

-O traballo desenvolvido ao longo do curso (40%).

-A proba escrita de maio (60%).

Para aprobar, é condición indispensable aprobar cada unha das partes.

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

10. DESEÑO DE AVALIACIÓN INICIAL

Durante as primeiras semanas do curso a profesora realizará unha análise da situación de partida do grupo de alumnos e de cada un deles, coa finalidade de adaptar a práctica docente ás características e necesidades dos alumnos e en consecuencia revisar, se fose necesario, algúns aspectos da programación. Así mesmo poderá detectar carencias e dificultades na formación previa e no proceso de aprendizaxe e poñer os medios precisos para corrixilas.

Utilizará os seguintes instrumentos:

- Observación na aula do traballo, interese, actitude e capacidades dos alumnos.
- Unha proba escrita que constará de dúas partes:
 - Lectura e análise dun texto, o cal proporcionará información sobre comprensión lectora, expresión, nivel léxico, capacidade para a identificación das ideas principais e para a elaboración de resumos e esquemas.
 - Cuestións breves sobre aspectos culturais, históricos e literarios en relación coa materia, coa fin de determinar qué coñecementos previos posúen os alumnos.

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes. A partir dela poderemos:

- Identificar aos alumnos que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).
- Saber as medidas organizativas a adoptar. (Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos no grupo para favorecer a intervención individual).
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares a adoptar, así como sobre os recursos que se van empregar.
- Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.

- Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE E DIFICULTADES DERIVADAS DA FENDA DIXITAL

Un dos principios básicos que o profesor debe ter en conta na aula é a individualización da aprendizaxe, partindo sempre da situación inicial de cada alumno ou alumna en concreto. Este, de xeito único e individual, ha de ter ao seu alcance unha educación baseada na súa motivación, intereses e capacidades de aprendizaxe.

Propoñemos así axectar a nosa axuda pedagóxica a cada alumno e alumna en concreto, escoller coidadosamente os recursos didácticos e variar sempre que sexa preciso a nosa estratexia metodolóxica.

Propoñemos levar a cabo unha metodoloxía diversa, baseándonos:

- En alternar o traballo individual e en pequenos grupos.
- En realizar un seguimento diario do alumnado con dificultades.
- En utilizar material didáctico que responda aos seus intereses e, sobre todo, práctico.
- En non comparar ao alumno ou alumna co grupo.

• En todo momento, estarase aberto á realización de pequenas adaptacións, se fose preciso. Para isto seguiremos unhas pautas de traballo: determinación de que é o que o alumno ou alumna non consegue facer, determinación dos contidos a traballar e a metodoloxía a utilizar e comprobación mediante a avaliación de cales foron os obxectivos acadados.

Para dar resposta a esta diversidade proporase a realización de actividades ou exercicios axeitados, co gallo de afianzar os contidos lingüísticos, culturais e léxicos traballados na unidade, tendo en conta que:

- Para o alumnado que amose problemas na asimilación dos diversos contidos, hanse de preparar exercicios de dificultade graduada para os temas lingüísticos e léxicos; para os temas culturais esixiráselle a realización de lecturas breves e esquemas destas, sempre acompañadas da axuda do profesor.

- Naméntas se realizan estas actividades de recuperación, aqueles alumnos e alumnas que xa acadaran satisfactoriamente os contidos propostos realizarán tarefas preparadas de antemán para afondar neles, como realización de pequenos traballos de investigación na Biblioteca ou en Internet sobre temas culturais, traducións ou lecturas complementarias e ampliación de léxico da propia lingua relacionado co tema, mediante dicionarios ou textos axeitados.

Vaise conceder grande importancia en todo momento ao traballo persoal e individual, en concreto aplicarase nas actividades de consolidación, así como nas de recuperación e ampliación.

Á hora de formular as medidas de atención á diversidade e inclusión habemos de solicitar, tamén, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe coñecerse a relativa a:

-O número de alumnos e alumnas (este curso contamos cun grupo de 8 alumnos/as).

-O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...): Aínda sen coñecer totalmente o alumnado, podemos supor que imos un grupo compacto e bastante homoxéneo, xa que son alumnos de 3º ESO e que na meriende parte foron alumnos de Reforzo en 2º ESO. Dende o comezo das aulas iranse modificando as estratexias metodolóxicas en función dos resultados e do nivel de atención e de entendemento do alumnado. En todo caso, farase un seguimento maior e unha personificación dos contidos a todos aqueles alumnos /as que o precisen para mellorar o proceso de aprendizaxe.

No ensino coexisten ritmos de aprendizaxe e necesidades diferentes entre o alumnado, polo que debemos de dar resposta a esta diversidade. Na medida que as condicións de traballo o permitan, intentarase axudar especialmente a aqueles que máis o necesiten, sen descoidaren aos demais. Non é doado; se cadra requiriría a presenza de dous profesionais naquelas aulas onde exista unha maior “diversidade”. Reforzaranse e seguiranse de preto, os distintos casos, a través de medidas como: revisión de tarefas mesa por mesa, atención individualizada (tanto maior cantidade menor cantidade de alumnado integre a aula), reforzo educativo, ou calquera outra medida que se considere positiva para a boa marcha do curso.

O alumnado que presente necesidades especiais de apoio educativo, especialmente se están avaladas por un diagnóstico médico e notificadas ao departamento de Orientación educativa (alumnado con minusvalías recoñecidas, trastornos neurolóxicos, TDAH, TEA, TXD, etc.), ou ben se proceden doutro sistema educativo no que non estea reglado o ensino da música na educación pública, serán obxecto de medidas de **reforzo** educativo, e poderán realizárselles adaptacións na

metodoloxía didáctica, nas probas tanto escritas como prácticas, e nos contidos mínimos esixibles para superar a materia se así o considera o departamento. Igualmente, baixo o coñecemento do Departamento de Orientación e do/a titor/a e en colaboración con eles, aplicarase, se é conveniente, o **protocolo de atención ao alumnado con TDAH**.

O alumnado que presente altas capacidades para a música ou que curse estudos musicais poderá realizar exercicios teórico-prácticos de **ampliación** da materia, así como probas musicais máis complexas, adaptadas ás súas capacidades, sempre que a organización da práctica docente na aula así o permita.

En canto as dificultades derivadas da fenda dixital, no curso pasado identificáronse os alumnos sen os recursos informáticos necesarios para poder seguir as clases de maneira telemática. A estes alumnos se lles proporcionou un equipo informático e unha conexión a internet, co que poideron recibir o material, seguir as explicacións, e realizar as actividades e proxectos indicados. Para o presente curso, fíxose unha actualización esta información referente os recursos informáticos cos que contan os alumnos, ademáis de crearse unha conta de correo particular para o alumnado (@cernadascastro.com). Esta conta será empregada unicamente para uso pedagóxico, e irá asociada a Aula Virtual do centro, onde se centralizará todo o traballo académico dos distintos grupos. Na mesma liña faranse sesións especiais cos distintos grupos de alumnos para a familiarización co funcionamento desta ferramenta, no caso de que se produza unha corentena puntual ou unha suspensión da actividade academia presencial. Do mesmo modo, estas ferramentas se poderán utilizar no ensino presencial habitual coma complemento das actividades da materia.

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS EN CADA CURSO

Educación moral e cívica

O estudo da evolución das formas de goberno en Grecia e Roma permitirá descubrir como xurdiu e como funcionaba a democracia en Atenas, un sistema no que participaba unha minoría de cidadáns con plenitude de dereitos, quedando excluídos todos os non cidadáns, os escravos e as mulleres. No caso de Roma, a crise da República a partir do s. I a. de C. e a súa evolución cara a formas de poder persoal cada vez máis absolutistas poden facer ver o perigosas que resultan as actitudes de abuso do poder persoal. Ao tratar da organización social facemos unha análise en

profundidade da condición do cidadán antigo, como se conseguía esa condición, cales eran os seus dereitos e deberes. Isto pode contribuír a tomar conciencia do papel que xoga o cidadán nun país moderno e democrático.

Contémplase tamén a condición social dos escravos e a situación social da muller, dous dos aspectos en que a sociedade clásica mostrouse máis discriminatoria e lesiva cara aos dereitos e a igualdade entre os individuos. O seu estudo pretende facer recapacitar sobre se tales situacións de discriminación séguense dando na actualidade e permitirá estar alerta para detectalas e combatilas.

Con este tema tamén está relacionada a educación no mundo clásico, onde se pode comprobar que non entraba dentro dos dereitos recoñecidos polos Estados; que non chegaba a amplas capas da poboación; finalmente, a que se podería equiparar á ensinanza superior estaba dirixida a unha elite poderosa económica e politicamente, cuxa principal finalidade era a de lograr facer bos cidadáns e bos políticos. Da confrontación entre aquela realidade e a nosa compróbase como avanzou a educación nas sociedades modernas, onde xa se considera un dereito fundamental.

Educación para a paz

Os contidos deste tema transversal veñen coincidir en parte cos do anterior, pois a educación moral e cívica persegue fundamentalmente lograr unha convivencia pacífica entre os seres humanos. Pero tamén habería que ter en conta o relativo á organización e evolución do feito relixioso no mundo clásico, con especial atención aos problemas que suscitou no mundo romano a extensión do Cristianismo: como un mundo que fora ata entón tolerante en materia relixiosa, ante os cristiáns adoptou actitudes extremas de represión, todo o cal traducíuse nas coñecidas persecucións de Nerón, Decio ou Diocleciano.

Tamén se estuda a importancia do exército nas sociedades grega e romana e como en Roma foi a base fundamental para o logro dun enorme Imperio -ademais dun dos vehículos fundamentais da romanización-. Esta importancia do exército na sociedade antiga correspóndese no noso mundo, azoutado aínda por multitude de conflitos bélicos, co esforzo por construír un poder militar subordinado ao poder civil e convertido non en axente de conquista ou agresión, senón de defensa, e así mesmo en vehículo de pacificación entre contendentes.

Para rematar, relacionado tamén con este tema está o estudo das festas e espectáculos en Grecia e Roma, onde no caso romano compróbase o carácter sanguento de moitos dos espectáculos

ou ludi que tiñan lugar no anfiteatro e que xa levantou entón a crítica dalgúns intelectuais, sobre todo estoicos e cristiáns. Esta busca de diversión a costa da vida dos demais constitúe unha das maiores aberracións daquela sociedade, considerada modélica en cambio en moitos outros terreos.

Educación para a igualdade de oportunidades de ambos sexos e contra a violencia de xénero

Estes temas trátanse sobre todo ao estudar a situación da muller no mundo clásico e o carácter da familia antiga, baseada na autoridade omnímoda do paterfamilias, así como ao tratar os aspectos relativos á educación. A marxinación da muller, excluída da vida pública e sobre todo, dos ámbitos de poder e influencia, foi maior en Grecia que en Roma, e pódese rastrexar mesmo nos mitos (Pandora, Helena, Medea...), con estereotipos negativos que perduran ata hoxe. A reflexión sobre estes feitos permitirá apreciar mellor a necesidade de xustiza e igualdade nas relacións entre ambos sexos e opoñerse a toda forma de violencia.

Educación para a saúde, educación do consumidor e educación ambiental

Estúdanse sobre todo ao ver aspectos relativos á vida cotiá, como os hábitos alimenticios ou a indumentaria do home antigo. Tamén no tema dedicado aos principais avances científicos do mundo clásico en terreos tan importantes como a Medicina. E así mesmo ao estudar o urbanismo: as obras públicas acometidas, sobre todo, polos romanos -pouco respectuosas en xeral co medio natural-, as grandes construcións de baños e a preocupación por abastecer de auga e dotar de saneamentos ás cidades; as características da casa grega e romana, que nos casos das familias máis podentes sempre trataron de reproducir, aínda que fose baixo a forma de xardíns, esa natureza que o medio urbano destruíra. Finalmente, no tema das artes obsérvase que un dos motivos máis repetidos da pintura e o mosaico romanos, así como da cerámica grega, foron os motivos naturais.

Educación vial

Este tema trátase sobre todo ao estudar a organización da vida urbana no mundo clásico, atendendo así mesmo á importancia que tiveron as grandes vías romanas no desenvolvemento das comunicacións no mundo antigo.

A pobreza e os problemas do Terceiro Mundo

Este tema desenvólvese en parte ao abordar a organización social do mundo clásico, baseada en notables diferenzas económicas entre os distintos grupos sociais. Tamén ten un certo tratamento no

apartado relativo ao mundo do traballo e as formas de organización económica en Grecia e Roma, sen esquecer o feito da escravitude, que rebaixaba ao ser humano á categoría de cousa e favorecía a explotación e o maltrato.

Sentido crítico e da responsabilidade

A materia de Cultura Clásica contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal e o espírito emprendedor na medida en que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Emprendemento

O elemento transversal do emprendemento implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Iso significa adquirir conciencia da situación a intervir ou resolver, e saber elixir, planificar e gestionar os coñecementos, destrezas e actitudes necesarios con criterio propio, en aras de alcanzar o obxectivo previsto. Esta competencia está presente nos ámbitos persoal, social, escolar e laboral nos que se desenvolven as persoas, permitíndolles o desenvolvemento das súas actividades e o aproveitamento de novas oportunidades. Constitúe igualmente o cimento doutras capacidades e coñecementos máis específicos, e inclúe a conciencia dos valores éticos relacionados.

O espírito agonístico dos gregos, o seu gusto polas competicións, a habilidade para o comercio e a navegación, xunto co espírito práctico dos romanos, a súa habilidade como lexisladores, construtores e enxeñeiros, a capacidade para organizar e administrar un inmenso territorio ao que dotaron de unidade política, cidades, vías de comunicación, son só algunhas das manifestacións do emprendemento no mundo clásico.

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO

As actividades están destinadas a contribuír á formación integral dos alumnos/as e a servir como complemento do seu traballo propiamente escolar. Á hora de organizar estas actividades hai que ter en conta tamén as características que ofrece o contexto socioeconómico e cultural en que se

desenvolve o noso traballo docente: o ambiente familiar, as peculiaridades do alumnado, do centro e do contorno.

Tendo en cota que unha vez máis o Departamento de Música é o encargado de impartir a materia de Cultura Clásica, propoñense as seguintes, algunhas comúns ao departamento.

-Asistencia a obras de teatro en Santiago ou comarca.

-Colaboración nas actividades do Equipo de Dinamización Lingüística e do Equipo de Biblioteca-clubs de lectura.

-Celebracións do Día internacional contra a violencia de xénero, o Día da paz, Día do libro, Semana da prensa e semana das Letras Galegas, datas escollidas para conmemorar dun xeito conxunto todo o centro.

-Excursión a Ourense ou Lugo de un día de duración para asistir a unha obra de teatro e coñecer a cidade.

-Excursión polo entorno para descubrir restos da pegada clásica na nosa terra.

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Para levar a cabo esta avaliación cómpre revisar os seguintes aspectos:

1) **A adecuación de actividades e obxectivos ao nivel de desenvolvemento do alumnado**, ás súas experiencias e coñecementos previos co gallo de acadar unha aprendizaxe significativa.

2) **A temporalización e secuenciación de contidos**. Hase de revisar o tempo adicado aos procedementos para sabermos se é axeitado para a asimilación dos contidos e para a construción de aprendizaxes significativas. Tamén debemos atender á distribución e organización dos contidos coa finalidade de acadar unha aprendizaxe progresiva.

3) **O axuste dos materiais curriculares e dos recursos didácticos ás necesidades do alumnado**. Cómpre comprobar se os recursos favoreceron a autonomía e motivación do alumnado, valorando o tratamento á diversidade e o logro dos obxectivos.

4) **A organización do espazo de traballo.** Valorar a creación dun bo ambiente de traballo no que o alumno ou alumna se sinta identificado e revisar a forma de agrupamento dos alumnos e alumnas en función das súas características e dos contidos que se traballan.

5) **Avaliación da aprendizaxe do alumnado.**

E podemos valernos dos seguintes procedementos:

1) **Comentarios, debates e charlas** co alumnado —individual ou en grupo— ao remate do trimestre.

2) **Análise da programación e reflexión sobre os aspectos anteriormente descritos.**

3) **Recollida de información nas avaliacións ou noutros momentos ao longo do curso, transmitida pola titoría ou pola xefatura de estudos.**

4) **A finais de curso, recollida de información sobre a práctica docente a través de enquisas realizadas no propio departamento e/ou a través da valoración e impresión da profesora encargada de impartir a materia.**